

D. Schwes - S. A. H. S.
ta Buih. Brakka
T. H. M. S. Christensen

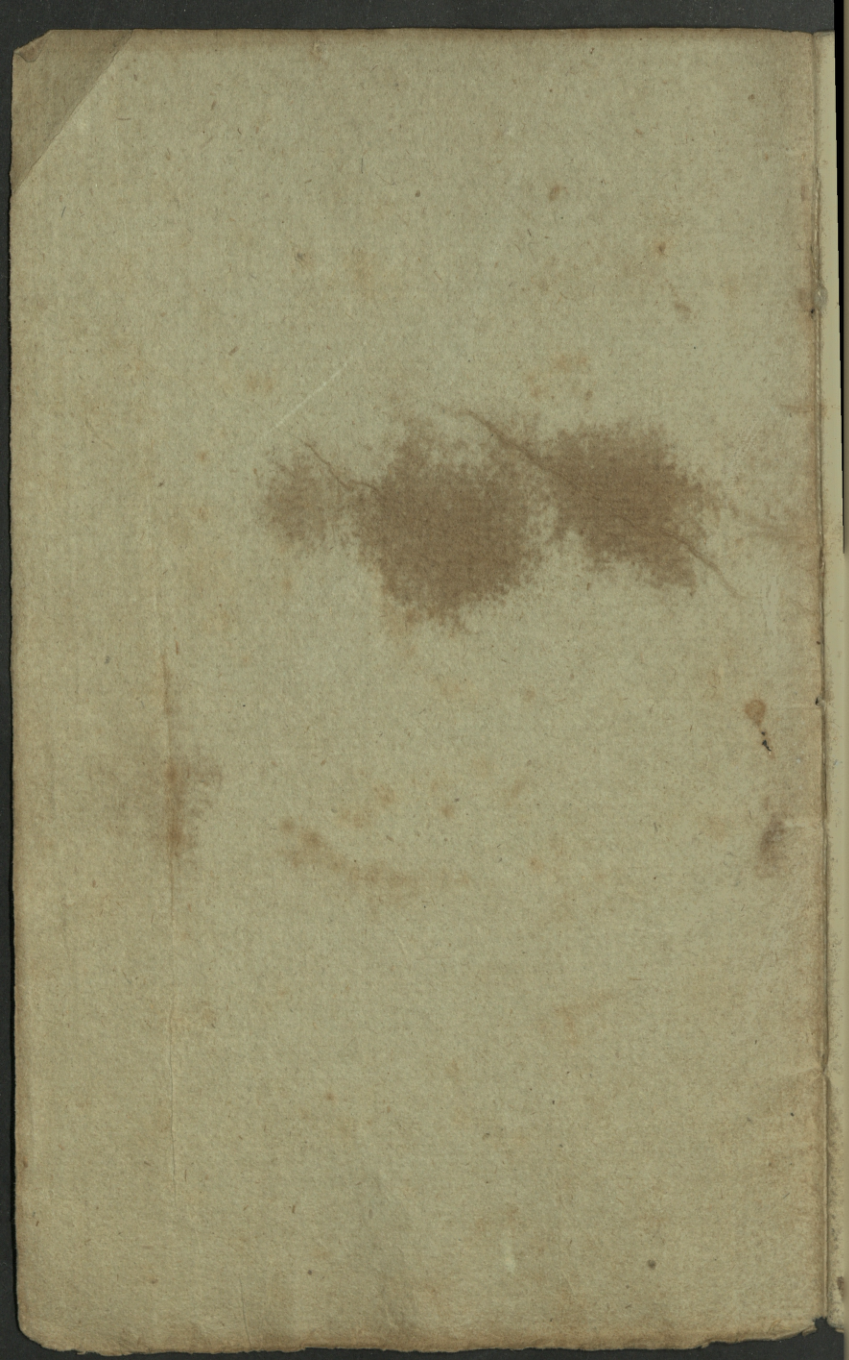
1.

2. 26

3.

4.

5.

Urkunden Stahts ta Prakhla
Thomas Kristensen, kas tai 23^{sch}
Maj Mehnesi 1821ma Gadda eesjek
Kristiansweld Dr. ju. numeris irt.

Wunsch raksta pats: „ Es istu tai 8to
Oktober Mehnesi 1756ta Gadda tai
Leemä Schaurap, netahl no Kristiansweld
Draufes Jimmis. Manni Wexaki, kas
kabbagi bij, nirkteja manni pek, wia,
nu Alschphunas no wisfa launa pa,
fargakt. Fau manna pirneja Behoriba
es to Darba ta Deewa garra pee
mannu Siroi sajuuttis. Wenreis Jiroeju
es no Luttem Behneem, wennu Schur
esloht teem farrjis, ka wehpek tabs
Urkunden.

Dsharibas fchioni Tafaulē ta ihffa un pa,
teefa Dshariba Gebbes' usahnott, teem,
kas swichtigi mirraschi effoht. Ta warr
us to drohfti palaiſtes? Dohmalju es
pee fewis pascha. Ichi Dohma darrija
manni dandis-reis nemeerign, un es ap,
nehmohs, kad man balhtu wahjam japalun,
to Miklu Deewa bes mitshchanas luhgt,
manni mitshchanam sw. darriht. Ta Baile
no Nahwes un Pasuschanas gabje man al,
lasch wiffur lides, es allschus klafju
un wehra nehme, kad kahar no mirshchanas
un no taksh Klafshchanas pehr Nahwes
runnaja to mehr es ne kahou zitta finnu
ne dabbaju, ka to, ne weens to ihfti
ne warroht finnaht, ka tam weerreis
Klafses; ween wajagohht to labbe Zerrest.
Ta nefinnafhana eerfch weenu tin
swarrigu un leelu Lectu bij man
lohki

lohti par Nohnam. Mannä dewitã Gadoã
nobeida mans Tewos eexh Palauſcha,
nas us to Teſſitaja, ſwehtigi ſho Sainu.
Kad es 12. gados' woers bije, bij mannes
Deenasti ſweſchamã ja eet. Te ſchirſcha,
nas dewide man manna Mahte to panah,
ziſchanu: " man wajigocht Deewei preekſch
Azim tarreht un ſirdi, tirkupſchi lahgt,
parlauſigam buht, ne meloht, kad es ar
ſliktu eſoht darrejis, un par wipahm Teetah
ne buhtſoht ſagt. " So es ar dewos-reis pe,
minaeju. Mannä 16te Gadoã teppu es us
ſirmas reifer baudiſchannas te ſwehta
Wannarina ſataiſchts. Tas notikke ar ſel,
lahm ſirdi raiſchem dadas Affaras leiſcht
jo es to eefkattju, na es mannu ſipfoh
liſchanu neſpekju tarreht. Es nu gan
darbojohs

raojojs, no ahoenes weenu gohoigu un
Deewa bijigu Dschwofchanu waddiht, bet
manna Sirds palikke eekfeh weenu mehri,
ga Nemeera, un pee wisfas Uoziktibas
un Dschfchanas w labbu, bij tas tok mehri
Kaweens Beglis kur inkattra Dfirkfete
pedaggaks. Weenreis Dfirdjeu es weena
Spreddixi, ka ne waijagohit ar to Zerriba
Epreezinatkes, to Skaidru Sennu no taks
muhfchigas Sabklahfchanas tas wehl kad
us mirfthameu Galtu irr, panahkt, bet
Kaut inkattris Zilwehns few jo drihfaha
jo labbahr ka weens sawas Grehkus no,
fhehlohdams Grehzieneers pee Tefu greeff,
lho un pee winna Scheklastibu un
Grehku Pedohfchanau no Sirds men,
letu; jo gaur to lohpoht tam ta
skai,

dra Apfohlifchana taks mahtfikigas
Gschwofchannas lihosdallikta. Grehs
pehy tam ofiroeju es ween Spreddini
par teem wahroem. „ Sas irr pateesi
un augsti pee nemmans wahros
ka Kristus Jesus irr nahyis Pasaule
tohs Grehsines isgtakott. „ Schee Wahr

di abbu Spreddiku kuffing; manni ofelli
un atweeglinaja manau Siri; Es ap
nehmohs ar wisja Sirds Praktu us
labbareem Zelleem Staigakt, bek ween
man bij ta Pasaule wiffai mihta, un
manna Pasichtaifniba flakweja man
wiffam Zelleam preeschâ, ne ka ka
firi Cesseschana baktu warrejusi
pafthawija palint.

Sa pawaddija es dafhus Gadows;
ka

Kamehr es 1775 ^{to} Gudda us ^{to} Piffatu
Woapraa nahzu, kar man tahs ewan,
gelifkhas Mahzibas Zostahftichamas
ta Mahritaju Sautrup lohti mohdina,
damas un par fwehtibu bija. Es ne
warreju daudreis, kas es nospreddina
us Mahjakm nahzu, zitta ne ka daurikt,
ka raudaht. Nu nahzu es Deenasti
pee weena usmohdinata Wirra, kas
eksch draudzibas ar sawu Brahli
Kohpa tikkufhi eksho Kristians,
weld Dr. apmekleja. Zaur siheem
Wirreem uskrubinahts nogaju es
arridjan us turreen, un man tappa
dris kraidris ka fcheitan Deewa
Behoni Jihoo. Sai gan es pa-mafam
eksch tauokas Saweenofhanas ar to
Brahli Draudzi bija eenahzis, un
tahs ikceeniskhas Sanahkschanas

Stundinas par fwehtibu preeksh man,
nu Sirdi tikrujiki apmekļu, un jau
ne isjarkoht dauds Labba no Pestita,
ja biju baudis, arrijan tam Brah,
lam Johnas van Wattewille Bohru
dohdams apfohlis biju, ka es ween
preeksh ta Pestitaju schinni Pajau,
le djikwoht grību: tad man tomeko
ar Kaunu ja atfihst, ka es tak tai Pa,
Jaulci wiffafekki ne warreju atfuzzih
mannim irr jafarra: "Sik negohsiyi
es wehl ne kahou esmu apbehdinajoka to
Pestitaju, kas manni tak lhos Nahwei
irr mihlejis." Pehzgallā weena ^{lai miga} Stundā,
na isdewaks tam Deewa Garram, manni
us to weht, ka es ween weenu Dattu
isweh leht warroht, jeb wai tam Pesti,
tajam djikwoht mannu Sirdi doht jeb
tai Pajaulci un winndas Kahrabatm
un

un Lufftem d'ihwoht. Es kaidri islarra,
manna launa Sirds jütte paschã por,
mã Szamirkli wairak Nefchanu
us Pasauli; bet ka isbijajohs es
to apookmadams kotas petizichys Pestis,
tais jau no Behma kãziãk ar man irr
darbojes! un nu gribba es tam Muggure
greet un fewi tai Samaitã schanaï padoh,
tees! „Nê — Schanneja no fha Brichsch
pee man — ne, mans Pestitais! no-
schahs Deenas gribba es tewim wiff,
afchri no söhtees. Darri ar mandim
kas tewim patihk, un dem no mare,
kas Fewi aptehsina. Es finnu, es patte
few ne warru palihofekt neds padohma-
doht, dem tu tareht to Sifli nannas
wadoifchanais tawã Rohkã, dadi un
lohki peht tawu Sirdi!“ Sfi ar
grehtneena Affarahm pawadita

Derribā dewe mannam Gahjūmām wai,
rakk Apptiprināshanas. Mans Ap,
shēklōlais par to lai isī flawēhts! Nu
jutta es weenu Gijshānu bes kāhoas
Prettibas ar Brāhlu Draudī eet, lai
gan es apshōmīhts biju, Tadehl ka es
pafinū ka es us manmīn pafha
shā palautēs newarreju; Tād es tar
pirmahk nostilt ne warreju, Kamēbr
us to biju pafshāwejis ka man pā,
sauts Taptu us Draudī eet. To es dab,
biju eeksh Zuli Mehnejscha 1784to
man par teelu preeku un to Draudī
Zeist Ollenderu Semmē eet, bet aī,
reifeju wehl April Mehnejs ta nah
koshā gadda eeksh Beedribas ar se
shim Brāhlim un 2^{or} puffedu
shēm Pufereem us Ollenderu Semmē
Pehz laimigi nobeigta Zella atbrāz

atnahku es tai 8te Maj Mehnesi
eeksch Zeist Drauges. Es biju no
Sirds preerikes an pateirigs, ka man,
ni tas Pestitais tik taklu biju utodijis,
turreja mannu Scheklastibas Isredse,
Jhannu, ka es pee jhans Daffes. Winda
Laušku peederreju, par wiffu augsta
un dabrgu, un wehleju ween, gluschi
preersch winda eeksch Drauges Jchwoht.
Tad eeksch Zeist Drauges ne kahos yits
Dorbs preerschman ne bija, tad bij.
man wehl tas Slepera Ammats jamah,
zaks. Tas nahrahs man no Cesakuma loh,
ti grahts, jo es jau 28^{mus} Gaddas wers
biju. Tam palihofejatas Pestitais
man arriofan jcheitan zaur, ka es mannu
Pahrtikshanu nopelnikt warreju. —

Fanni 21^{ms} August Mehnesi ta pa,
Jcha gadda (1785) tappu eeksch Iscewiga
Drauges astemts. Pee Jcha Iscewiga

Laira atjaunahjes mannu Perriba
arto Pestitaju, Winha Thpastums
bakt un palint. — Tanni 1786 gadda
nahju es pee pirmas reifes Bauwi,
shanas ta ju: Wackarina ar Traudjes.
Mannu ne wehtibu un grehnõzibu
judoams peegabju es pee winha Galda,
un tur zaur speede manni weens Teewa
Spehas ko es aprakstikt ne warru. Es
warreju tizzent, katas Pestitais man
Jawu Affinu un Nahwer deht wõjus
mannus grehnus irr peede wis, Es bija nu
Laira gabalu ihsti lihasmis un fweh
tehs; bet peht tam samaitaju es man
nim dauds Laira arto, ka es us zittu
Wainahm fahrju frattikt. Tas Pestitais
apfkehlojahs tuffetu par man
nim drihs atral, un wedde manni
ceksh weenu fwehtigu Skoklu tehs
Pafch = Afshfhanas, pee ka es weetu
deegan atradu par mannu Pafchtais

Paschtainiba, mannu osety ziba un
dauds zittahn ne. sikhthibam no sirds
par grehineeru tapt, un as dilla do.,
sichloskana no manneem grehneem
un Netikkumeem pee wihhu merleht.

Takdas atjaunotas Lufchanas no man,
nas Wahrosibas un no taks Jesus Tee,
tzribas daraja manna Mhlestiba us
wihhu allakh eerfektigaku, mannu Teyn
Ziba ftipraku, un mannu Prakte wihhu
na Prakte jo padewigaku. Bet zik
dauds-reis irr manna Sirds atral is dje,
fi! An pee mannim ne kas nau ka ween
Nabbaga. Tapedz irr manna indeenish,
ka Lufschana us wihhu, to Pestitaju,
ka wunsch man wiffu kas man waija,
djhas irr, no Schentastibas dakawiraktu
un manni sawa Braudjiba paylab,
bat gribbetu. Tai gawca 1798 ^{to}
Tap

tappe man uswehlechts, pee tahs Tagga,
nu Atgreesikhanas eeksh Labrador semes
kalpoh. ero mannas Nederribas ftipri,
pahrlexinahts, bet palaudamees us to
Schehlastibu un Spehku ta Tunga, us neh,
ma es jcho Arimafikhanu or Bekornisch,
riqun Praktu no winna Rokrus. Janni
15te April. Mehnesi reiseju es no Zeist
Drauges par Ambügas Telfatu, kur
tas Braklis Mahrten or winna Laulata
Draugu un tas Puischu Br. Meisner
manni jawä Becoriba usnehone, us
Londones Telfatu. Pehy trim Aedelahn
kurras mehs eeksh Londones pawawoi,
jahm, dewamees mehstax 7te Junia,
us Tuggi un atnahrahn pehy weenae
lai gen lehna, bet tomehr bes Bref,
mahn nobeigta Zella par Tuhru,
Janni 7te Augusta Warkara wessali
un pateixigi pee tahs Labrador Tuhri,

Tuhromallas skraffa. Kad es tohs pirmus
notahs semmer Sagganeem, ko Eskimos
saur, redseju, nopuhtohs es kluffahm us
to Pestitaju, ka widsch pee mannas
masas kalposchanas apleezinatohs un
pasargahd gribbetu, ka lai es tak ne
weenai Dwehfelei par lahoi taptu. So,
britho bij mas' tahs pateelas Oshiwibas
no Deewa pee phis Tautas mannahms;
bet parto jo eepreerinadams' bij tas, kad
eerfeh teem Gadoem 1805 un 1806ta wis
Zaar Mordsinashana starp teem Eskimos
esfehahs. Icho Lairu warru es arrijsan
starp teem sochtigeem Laireem man
nas Oshiwibas rekrinhocht. Fin grabh,
ta ka ta Wallooa ar bij, tad speede
manni tak tahs Tautashanas, kas no
wiffahm Puffehm nahze: "ko buhs man
oarricht, ka es muhfkam fwehlihys tohp"

tohope? "Ei spehziigi, Kik labb nu mah,
Kedams, rurnakt, un Scheem behoadameem
un Agoodameem to Zella us to mukschi,
gu fochtiba rahoikt. Par makrijoks es
marau leelu nespehku ihti pasiht, ka
es tuo ar paawissam, kas to massu kaal,
posthannu eenst Labrador pahiskattu,
Littu ne ko ka Truknumus un Par,
radus atrohou, ta ka manirr ja isfauz."
Kungs apsehlojees par mannim, un
peedohe man Tawu Affinu labba!"

Janni 1816ta ajada dabbiya tas
Brakles Knoch ar fawu lautatu Frau,
gu, tas Puijtu Br. Heiner un es,
to us rahoischanu, muksus no Naines
Frauies, kar mehs lihos sehim ifihy
wojahm us to ohtra frauies ween-
tu Howenthal ohttes. Ta isteeje
isrei

isreijeham mehstai 3ten Octoberi
no Naines Draudjes pee labba Wehja
un Laika, un zerrejahn us to
Weeta kur mums jabrauz bij, eekfeh
pahru Deenahra aisbrauk. Bett ween,
mahsu Bohmas ne bij to Jans Bohmas
mahsu Kunga. To to stipra Wehtra,
kas oriks fazehlaks, un to Piettyu
Wehju deht bij tas ne eespehjam, us
Owenthal Draudji nahrt, un tas Kug,
ga Kapteine apnehmaks, Kad zits Sa,
bohms ne bij ka us Engländeru Semi
utparal braukt. Na mums pee ta
ap Sirdi bij, ka mahsu tek nejaufeki
no mahsu mikkeim Eskimos noskrijere,
nau ar wahroem aprakstahms. Mums
bij taxeerisch to mahsu Arzim apfleht
ta, bet teespehahm quodre un lab,

labba Prakta mukfu Mulla Kunga japa,
dohdaks. Tus Zelfk bij pagallam bres,
mu pilns, un tai 8te un 9te Oktoberi
rahdiyah mukfu Bokja reshana, bes
katoas glabshanas. Tee weenas lohti
breesmigas un wisfu ispohtiamas weht,
ras, kas mukfu Kuggi samaitabt orau,
deja, spehdas tas uhdens jau pa zittahm
wehtahm eeksh Tahm isphairtahm
Pinnehm, un mehs ochmahjahm bes
katoas Glabshanas, ka papadofim.
Tas Kugga Kaptine sawenjaks ar
mams, to Kungu weena Karsta Luga,
shana dehl Sinna Salihu pefjant,
Kad tas wikha Swehtihys Prakts effht,
mukfu Dshwibu us tarrekt. Wensch
parlauzija mukfu Lugaschannu, pee,
pildija mukfu Tirdis ari Cepregrina,

Eprezinashanu un Meeru, turreja muh,
su braugschredamu kuggiti kohpā, un
wede to zaur sawu spehriku Pohnu
brinjikhi zaur tem rukndameem Uil,
neem. Tas Lohsinch tats Deenas Khan,
neja: "Tas Kungs irr pee mannim, weens
stipris usahretais. — Fanta tu kas
winsh irr? Winna Wahris irr Jesus
Kriktus, tas Kungs Zebaoth, un nau
nerahds zits Deus." Sai 11 ^{to} had ta
Wehra stahjabs, spanaeja tas Lohsinch:
"Wissa Meesa lai irr Klugpreersch ta
Kanga; jo winsh irr us Zella dewees
no sawas fwehtas Weetas." Wist lai
kluffu paleer lohridamees winnu fa,
teer! "schee Lohsinu Wahrdi bija
mums lotti wehra leekami un eprece,
zinadani. Silni slawas un Sateixi."

Pateizibas prett mahpu miklu Kungu
par mahpu Isgabfchanu no tinodaus
Breefmahm eefneefam meks tai 27ta
Grahwenfano Silfaktā Englandesu Fuhr,
mallā, un tur patt yahjahm meks pee
Mallas. Eerfch Wahner Draudser kur es
apmerleju, tappu es tin wakfch, ka es
mannam Gallam tuowubiju. Es ne no
labbahr ne wehleju, ka kad manni tas Pefth,
tais pee fewim nemtu. Bet manna
Stunda wehl ne bij nahkupi. Es iswep,
felejoht atnal tik tahlu, ka es eerfch
leela Neffpehna mannu Delle par Londo,
nes Silfatu ^{pa Fuhru us Altona Silfatu} (Wahr ferome, prohm eet
warreju. Scheit atnahrahmes tai 2ta
Fuhnia 1814ta gaddā laimigi, un
peh peerahm Deenahm, no es tur
paliku reifeju esus Kristiansweld.

Draudzi

Draufsi nur es tax 9te Warrarà at,,
nahzu. Es ne warru mannam Mihlam,
Kungam decsgare par to pateint ka winfeh
manni tix schehtigi wawijis, no tik dauds
un dafhadahm Breefmahm isglah,,
bis un pee mannas Kesspehribas tin
Spehziggi palihgejis irr. Schè, eexfeh
to sinnamu Duffsthanas Weetu, tappu
es us wif mihlaru Wikfi usnemts,
un atrochis sewi mudris un preezingis.
Kostas Pestitais ar man taklaken dar,,
rikt griff, to noochdu es wlnham, nus
weht nexo aismirgis irr. "

Tin taklu winfeh pats. No ^{wirra} _{usranftizis}
No Kahrta passet tohp pechats:

" Mufsu fwehtigi aisgatzis Br. at,,
Spirge drihs peht pawas Atnahrscha,,
nar scheitan tin taklu un Juttaho
sewi

fewi ta fliprinatu, ka winnam dauas,
reis preepfha nahze, winfk warretu
wehl. ilgahr pee tahs Pagganu Kalpa,
shanas cepek Labrador warrejis palint,
arrifan darbojars winfk tajohs ^{pimajohs}
Gadoohs kamehr fcheitan bij, ar Bokka
darbeem, kamehr wahjibas, kas allafk
atkal pee fittites un nomannama
Spekna atnemshanas par waijadigun
darriga, fewi Gleschius Meeru un
alpuhshanu dohtes. Winfk pawaddija
nu sawu Sainu cepek Kluffas Frau,
fibas ar to Pestitaju, un tuk ilgi
ka tar winnam warrejams bij, ap,
merleja winfk tahs Graudjes un
Kahotas Saecshanas, taruphi par
Swehtibu sawai Sirdi. Wintra flaugu
shana

Steigasthana pehry ta Kristus Prukta
un winne pafemniga un meerä, mihla,
dama bahlhana nopelnija winnam, ka
winfeh no sawas Karotas mihloht un
Gondoä furrechts tappa. Ta Apslakti,
shana ^{tahä} Deewa Wälfstibas wirfemmes,
itt fewifchri starp tahm Pagganu
Tautahm paliare, lihds winna Pfiwi,
bas Gallam, ta wirfleeta winna
indeenifchkes Aisluhgshanas; par
wiffu zittu nehme winfeh to Siltaku
Dallibu peetahs Paggaku Atgree,
shanas eenfeh Labrador, pee Kurras
winfeh lihds 18 Gadeem ar leelu
Sirds Pectizibu bij Kalpojis; un ar
cauds Braheem, zils zittam
Grahmatas rakstija. Gefakkumä
schä

Scha Gadda 1821, tappe winna Mee,
sar essepkes ullaft leelahd un
Meez Mehnefi bij windum, lai labba,
Ki aprompts taptu, us Wahju Sflaba
coctees. Winsth rahaja driho fazzidans,
tar Pestitais scho gan pee fohi isdewi,
ya Laika pee jero demschokt, un bij
gluphi winna Praktā padewees. Wehl
Lawās pehsigās Sfluribas Deenaks
had no taks winham driho preefer
buthomas Laines, drihs peeta
Kunga tar Mahja bukt, ar winna
rannakts tappe, bij winfer pilns
Stuwar un pateizibas pahr wiffu
winham no ta Pestitaja parakditas
Scheklartibas, un Apfpeklafcha
nas, un

un farrija: „ Mans petiyzihs
Pettitas irr tak ullaſh labbi ar
man darrijis: Wiñſch irr man
ſawê Kopelna muſſhiqu ſwehtiba
lizzis atraſt, us ſho Wiñna papih,
nam getoiqu Kopelna palaujohs es
weenigi, peeta turrohs es un zer,
reju, ka wiñſch manni ka weenu
Nabbagu, bet no Wiñna apſhehlote
Grehzineeku peenemê un muſſham
ſwehtiqu darrihs. „ Ar ſho drohſhu,
us to Pettitaju greeſtu Praktu no
mirre wiñſch tai 23 ſhâ Majjâ
rikta agrê pret Palkſtên 4. rim.
Wiñna Werrums bij Appis 64re
Gadi un draſku par 7re Mehneſhi.

L.

